

פרק הלוקח בהמה

מתניתין:

ללידתה], הרי הולד ודאי לכהן, כי אי אפשר שתלד קודם, ואם ילדה מכאן ואילך [לאחר שתי שנים], הרי הוא ספק בכור.

פרה וחמור שילדו בנות שלש, הרי הולד ודאי לכהן, מכאן ואילך — ספק.⁽²⁾

אמר לו רבי עקיבא לרבי ישמעאל:

אילו היה הדין שבולד גמור בלבד הבהמה נפטרת, ועד שלא ילדה ולד גמור הבא אחריו בכור הוא, כי אז אכן הדין היה כדברך!

אבל אין הדבר כן, אלא אמרו: סימן הולד בבהמה דקה: טינוף [שהפילה דם מרחמה,

הלוקח בהמה מן הגוי, ואינו יודע אם ביכרה כבר ביד הגוי אם לא ביכרה:

רבי ישמעאל אומר:

עז שילדה בת שנתה [תוך שנה הראשונה ללידתה], הרי הולד ודאי לכהן, כי ודאי לא ילדה קודם ולד נוסף.⁽¹⁾

ואם מכאן ואילך [לאחר שנתה הראשונה] ילדה, הרי הולד ספק בכור, כי שמא ילדה אצל הגוי בשנתה הראשונה.

רחל שילדה בת שתים [תוך שתי שנים

שתי פעמים, מכל מקום שנה ראשונה אינה יולדת רק פעם אחת, אבל אם ילדה מיכן ואילך יום אחד בשנה שניה, מכל מקום פטורה מספק, דשמא ילדה ברשות הגוי בשנה ראשונה, וכן צריך לומר גבי רחל בת שתים, דאינה יולדת שתי פעמים בשתי שנים ראשונות, והכי מוכח בגמרא. אבל גבי פרה וחמור על כרחך אינך יכול לפרש כן שיוולדת לפעמים בתוך שלש, והוכיח כן מן הגמרא בעבודה זרה, וראה שם. וראה עוד בתוספות ד"ה פרה וחמור ובחזון איש בכורות כ ו בביאור דבריהם. וראה עוד בהערות לקמן כ א דמדברי התוספות שם מוכח שיוולדות קודם סוף שנתן.

2. [בהערה 1 מתבאר, שמלשון הגמרא בעבודה זרה כד ב משמע, שאינה יולדת פחותה מבת שלש, ואם כן, צריך ביאור: אפילו ילדה עד חמש חדשים בשנתה הרביעית ודאי לכהן, שהרי

1. לשון רבינו גרשום הוא: אם עז בת שנתה לקח, וילדה סוף שנתה, ודאי לכהן, דבתוך שנתה לא ילדה קודם השתא. ועוד משמע כן בגמרא עבודה זרה כד ב לענין פרה ששינו במשנתנו שעד בת שלש אינו חושש שילדה אצל הגוי, ומביאה הגמרא שם את משנתנו להוכיח שאין פרה יולדת פחותה מבת שלש [ראה שם את לשון הגמרא], ומשמע שאינה יולדת אלא בסוף שנתה השלישית. וראה עוד בלשון רש"י כ ב ד"ה מאי איכא: דבבציר מהכי [מעז בת שנתה] מי ילדה, ראה שם.

והנה לכאורה דבריו מוכרחים, שאם יולדת היא אפילו בתחילת שנתה אם כן, מנין שלא ילדה אצל הגוי. אך ראה בשיטה מקובצת בשם תוספות חיצוניות שכתב: עז בת שנתה ודאי לכהן, פירוש: אם ילדה ברשות ישראל תוך שנתה ודאי לא ילדה ברשות הגוי, דשתי פעמים אינה יולדת בשנה, ואף על פי שהגדולות יולדות